

Opoziční smlouva

Tzv. „**opoziční smlouva**“ – plným názvem „**Smlouva o vytvoření stabilního politického prostředí v České republice uzavřená mezi Českou stranou sociálně demokratickou a Občanskou demokratickou stranou**“ – je termín vytvořený v Česku a prezentovaný Václavem Klausem a Milošem Zemanem pro označení spolupráce jejich stran po předčasných volbách v roce 1998. Smlouva zaručila podporu menšinové vládě Miloše Zemana po celé funkční období 1998–2002. Smlouva byla doplněna tzv. **Tolerančním patentem** z 26. 1. 2000, který umožnil dohodu nad přijímáním státního rozpočtu a vyústil ve změnu volebního systému do Poslanecké sněmovny.

Obsah

Co opoziční smlouvě předcházelo

Cíle opoziční smlouvy

Signatáři

Citáty

Kritika

Odkazy

Reference

Literatura

Související články

Externí odkazy

Co opoziční smlouvě předcházelo

Předčasným volbám do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky roku 1998 předcházela úřednická vláda Josefa Tošovského. Tu Václav Havel jmenoval po rozpadu koalice ODS, KDU-ČSL a ODA v roce 1997. MF DNES odhalila existenci tajných švýcarských kont, ze kterých docházelo k nelegálnímu financování ODS. Tehdejší místopředsedové ODS Jan Ruml a Ivan Pilip vystoupili s požadavkem na odstoupení Václava Klause z vedení ODS. Ten byl v té době na návštěvě v Sarajevu, proto se této události říká tzv. „Sarajevský atentát“^[1]. Klausovi odpůrci byli donuceni k odchodu z ODS a založili si vlastní stranu – Unii svobody (US).^[2]

Cíle opoziční smlouvy

Předčasné volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky 1998 přinesly v polovině června toho roku následující výsledky: ČSSD (předseda Miloš Zeman) 32,3 % a 74 mandátů ve dvousetčlenné sněmovně, ODS (předseda Václav Klaus) 27,7 % a 63 mandátů, KSČM (předseda Miroslav Grebeníček) 11 % a 24

křesel, KDU-ČSL (předseda Josef Lux) 9 % a 20 mandátů, Unie svobody (předseda Jan Ruml) 8,6 % a 19 mandátů. Utvoření centristické koalice vítězné sociální demokracie se dvěma menšími pravostředovými stranami (teoreticky většina 113 křesel z 200) bránila nepřijatelnost osoby sociálnědemokratického lídra Miloše Zemana v očích obou potenciálních partnerů, pravicovou koalici (teoreticky 102 křesel z 200) zase zhatily vážné rozpory mezi pravicovými stranami, zejména nepřijatelnost občanskodemokratického lídra Václava Klause pro dvě menší pravicové strany. K jistému překvapení českých i zahraničních pozorovatelů se pak na počátku července 1998 dohodli na spolupráci ČSSD a ODS, ačkoli se před volbami prezentovali jako ostří rivalové a jejich užší spolupráce se zdála vyloučená.

Vzhledem k povolebnímu rozložení sil zvolili její signatáři nestandardní řešení – smlouvu mezi vládní a opoziční stranou, že vládě nevysloví nedůvěru. Strany se v rámci opoziční smlouvy zavázaly

- respektovat právo vítězné strany sestavit vládu a formalizovaly postup pro realizaci tohoto respektu (opuštěním poslaneckých lavic při hlasování o důvěře)
- respektovat právo poražené strany být vládě opozicí
- respektovat právo opoziční strany obsadit místa předsedů obou komor Parlamentu ČR
- respektovat právo opoziční strany na obsazení míst vedoucích kontrolních orgánů, ve smlouvě jmenovaných
- nevyvolat v průběhu volebního období PS hlasování o nedůvěře vládě ani takové hlasování nepodpořit
- předložit takový návrh Ústavy a souvisejících zákonů, které by posílily význam výsledků soutěže politických stran
- konzultovat způsob řešení zahraničně-politických a vnitropolitických otázek před jejich projednáváním v Parlamentu ČR, s přednostním zřetelem na stabilitu, prosperitu a postavení České republiky ve světě
- neúčastnit se jednání a dohod s třetími stranami, vedoucími k oslabení pozic dle opoziční smlouvy

Signatáři

Smlouvu podepsali v Praze 9. 7. 1998 v pěti vyhotoveních:

Za Českou stranu sociálně demokratickou:

- předseda Miloš Zeman
- místopředsedkyně Petra Buzková
- předseda poslaneckého klubu Stanislav Gross
- místopředseda Vladislav Schrom
- místopředseda Ivo Svoboda
- místopředseda Zdeněk Škromach
- statutární místopředseda Vladimír Špidla

Za Občanskou demokratickou stranu:

- předseda Václav Klaus
- místopředseda Miroslav Beneš
- místopředsedkyně Libuše Benešová
- předseda senátorského klubu Milan Kondr
- místopředseda Ivan Langer
- místopředseda Miroslav Macek
- předseda poslaneckého klubu Vlastimil Tlustý

- předseda senátorského klubu Zdeněk Vojtř

Citáty

Já jsem byl aktivním účastníkem řešení volebních výsledků v roce 1996 i 1998 a nakonec i 2002. Pořád někdo démonizuje, a já nevím proč, takzvanou opoziční smlouvu, což byl fakticky jen sexy název. To byla pouze politická smlouva, jakých se v politické realitě uzavírají na celém světě desítky.

Zapomíná se na to, že první opoziční smlouva byla podepsána v roce 1996. Já jsem u toho seděl a tahal jsem za jiný konec provazu než o dva roky později. Tehdejší koalice získala ve volbách 99 mandátů a o pár místností vedle jsme s Milošem Zemanem uzavírali opoziční smlouvu za přítomnosti Václava Havla, který ji fakticky nadiktoval. Zeman dostal křeslo předsedy Poslanecké sněmovny. Nechápu, jak na to někdo pozapomněl už v roce 1998 a zapomíná na to do dneška. Rozdíl byl jenom jediný. V roce 1996 byla tato opoziční smlouva dělána se souhlasem a z iniciativy prezidenta a ve druhém případě to vzniklo za zády prezidenta. Jinak v tom nebyl žádný jiný rozdíl. Dehonestace té druhé chvíle a zamlčování té první je také takovou smutnou historií.

— Prezident Klaus pro týdeník Euro^[3]

Opoziční smlouva poškodila českou politiku fatálně, na tom se s Václavem Klausem v subjektivních názorech samozřejmě neshodneme. Jeden fakt je ale zcela objektivní- v tomto období začala na obchodech se státem zázračně bohatnout do té doby málo známá společnost Agrofert.

— Bývalý politik Ivan Pilip pro zpravodajský server 24zpravy.com^[4]

Kritika

Řada kritiků opoziční smlouvu označovala za koalici. Jako bonmot (satiricky) se význam sousloví často vysvětloval tak, že opoziční smlouvě se říká opoziční, protože je „o pozicích“.^[5] Hanlivě se označovala též jako oposmlouva (opo- konotuje význam 'opičí', srov. opočlověk).

S opoziční smlouvou je spojena řada kauz.^[6] Vláda Miloše Zemana například bez výběrového řízení rozhodla o výstavbě dálnice D47. Výstavbu dálnice později prověřoval Nejvyšší kontrolní úřad. Ve své zprávě pak uvedl řadu nedostatků, které zakázku prodražily.^[7] Mezi další spornou aktivitu patřil například plánovaný nákup letounů JAS-39 Gripen. Podle nezávislé organizace Transparency International mohla vláda jiným řešením ušetřit peníze.^[8]

Před volbami do Poslanecké sněmovny v roce 2006 Klaus, tehdy už jako prezident, vyzýval k úvahám o velké koalici.

Odkazy

Reference

1. Jak si Zeman a Klaus rozdělili Česko. Před 19 lety vznikla opoziční smlouva. *Radiožurnál*. 2017-10-09. Dostupné online (<https://radiozurnal.rozhlas.cz/jak-si-zeman-a-klaus-rozdelili-cesko-pred-19-lety-vznikla-opozicni-smlouva-6201059>) [cit. 2018-07-11]. (česky)
2. Doleva, nebo s Klausem. Před 20 lety ČSSD podepsala opoziční smlouvu s ODS. *iDNES.cz* [online]. 2018-07-09 [cit. 2018-07-11]. Dostupné online (https://zpravy.idnes.cz/opozicni-smlouva-a-20-let-od-vyroci-podpisu-milos-zeman-vaclav-klaus-cssd-ods-1tu-/domaci.aspx?c=A180704_122836_domaci_zaz).
3. Neviditelný pes, 30. 5. 2006 (http://neviditelnypes.zpravy.cz/rozhovor-prezident-klaus-pro-tydeni-k-euro-f2v-/p_politika.asp?c=A060529_184155_p_politika_wag)
4. 24zpravy.com, 9. 7. 2018 (<http://www.24zpravy.com/domaci/opozicni-smlouva-byla-vynikajici-politicky-napad-basni-klauspak-se-ale-ozvali-kalousek-herman-pilip-a-dalsi/208869-zpravy>)
5. Např. <http://www.novinky.cz/archiv/Index/Politika/576.html> Archivováno (<https://web.archive.org/web/20070812202757/http://www.novinky.cz/archiv/Index/Politika/576.html>) 12. 8. 2007 na Wayback Machine
6. Aféry opoziční smlouvy. *www.opozicnismlouva.cz* [online]. [cit. 2013-01-14]. Dostupné v archivu (<https://web.archive.org/web/20130119082600/http://www.opozicnismlouva.cz/afery-opozicni-smlouvy>) pořízeném dne 2013-01-19.
7. NKÚ zjistil nedostatky související s dokumentací, územní připraveností a se systémem financování realizace výstavby dálnice D47. *www.nku.cz* [online]. [cit. 2013-01-14]. Dostupné v archivu (<https://web.archive.org/web/20140812042318/http://www.nku.cz/cz/media/nku-zjistil-nedostatky-souvisejici-s-dokumentaci--uzemni-pripravenosti-a-se-systemem-financovani-realizace-vystavby-dalnice-d47-id5237/>) pořízeném dne 2014-08-12.
8. Kavalířská jízda na gripenu skončila ostudou (<http://www.transparency.cz/kavalirska-jizda-gripenu-skoncila-ostudou/>)

Literatura

- Lubomír Kopeček: *Deformace demokracie? Opoziční smlouva a česká politika 1998 - 2002*, Barrister 2015, s. 340. ISBN 978-80-7485-031-8. [1] (<https://www.muni.cz/vyzkum/publikace/1230056>)
- Zdeněk Koudelka: *Opoziční smlouva – nový prvek politického systému*, *Politologický časopis* 4/1998, s. 462-467.
- Erik Tabery: *Vládneme, nerušit – Opoziční smlouva a její dědictví*, Paseka, Praha 2006, ISBN 80-7185-446-8 [2] (<https://web.archive.org/web/20050902175344/http://www.paseka.cz/80-7185-446-8.html>), [3] (<http://www.respekt.cz/blog-clanek.php?fIDBLOGU=724>)^[nedostupný zdroj]
- Václav Žák: *Opoziční smlouva a nulová tolerance*, *Listy*, [4] (<http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=094&clanek=040902>), 4/2006

- Karel Hvíždala: Profil nového prezidenta: O třech tvářích a bradách Miloše Z., Insider, [5] (<http://www.denikinsider.cz/profil-noveho-prezidenta-o-trech-tvarich-a-bradach-milose-z/?eid=453>) 26.1.2013
- Jiří Pehe, Václav Žák: Prospěla takzvaná opoziční smlouva české demokracii? (<http://www.pehe.cz/clanky/2002/prospela-takzvana-opozicni-smlouva-ceske>), Literární noviny, 20.5.2002

Související články

- Volby do PSČP 1998
- Změna volebního systému 2000

Externí odkazy

- Dílo **Opoziční smlouva mezi ČSSD a ODS** ve Wikizdrojích

články, rozhovory:

- Uvažujte o velké koalici, vzkázal Klaus stranám (http://zpravy.idnes.cz/uvazujte-o-velke-koalici-vzkazal-klaus-stranam-fra-/domaci.asp?c=A060428_221540_domaci_ad), iDNES, 29.4.2006
- Rozhovor: Prezident Klaus pro týdeník Euro (http://neviditelnypes.zpravy.cz/rozhovor-prezident-klaus-pro-tydenik-euro-f2v-/p_politika.asp?c=A060529_184155_p_politika_wag) (29.5.2006), Neviditelný pes, 30.5.2006
- The Pluses of a Non-partisan President (<http://www.pehe.cz/Members/redaktor/clanek.2006-07-03.3457144181?p=2>) (Výhody nestranného prezidenta), Jiří Pehe, 3.7.2006, Czech Business Weekly

videa:

- Vládneme, nerušit (<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10123147075-vladneme-nerusit/>) – dokument, Česká televize, 2007, 52 minut
- Televizní diskuze Sedmička (https://youtu.be/zXUGRWG8D_4) mezi Milošem Zemanem a Josefem Luxem, 1998, 61 minut

Citováno z „https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Opoziční_smlouva&oldid=18803868“

Stránka byla naposledy editována 12. 7. 2020 v 04:30.

Text je dostupný pod licencí Creative Commons Uveďte autora – Zachovejte licenci, případně za dalších podmínek. Podrobnosti naleznete na stránce Podmínky užití.